

Oponentský posudek disertační práce

Program: Politologie

Obor: Politologie

Student: Mgr. Lenka Homolková

Název práce: **Electoral Integrity and Electoral Violence: How electoral integrity impacts on the propensity of electoral violence in South Asia?**

Oponent: doc. PhDr. Roman Chytilík, Ph.D.

Pracoviště: Fakulta sociálních studií MU

1. Komentář ke struktuře práce

Práce je v zásadě vhodně strukturována jako výzkumná disertace. Výhrady mám k proporcionalitě kvantitativních a kvalitativních pasáží. I když práce inseruje plnohodnotnou kvalitativní část, ta je zaměřena spíše na vysvětlení a korekci případů, které nenaplnily teoretická očekávání a neplní celkově dostatečně úkol významně zvětšit porozumění kvantitativním závěrům. Na diskusi také je, zda některá argumentace autorky v textu není repetitivní až redundantní.

2. Připomínky k obsahu

Práce zkoumá vztah volební integrity a volebního násilí v regionu jižní Asie. Cíl práce je rozhodně relevantní, oba základní koncepty prožívají dnes ve volebních studiích konjunkturu. Přístup doktorské studentky ke zkoumanému problému je spíše kvantitativní. Práce má několik velmi silných míst, mezi něž patří zejména:

- úvahy o korektní operacionalizaci a konceptualizaci obou základních pojmů. Na pozadí kritického zhodnocení dosavadní ne zcela kvalitní akademické práce navrhuje autorka vlastní tvůrčí přístupy k problému, které i kvalitně zdůvodňuje. Zde udělala autorka velmi dobrou práci, dá se říci, že tím zkoumání v obou oblastech posouvá dopředu.
- v oblasti měření doplnění datové základny o chybějící dílčí údaje na základě studia primárních a sekundárních materiálů. Zde kolegyně Homolková dobře osvědčuje svou znalost zkoumaného areálu. Shromáždit kompletní datové podklady bylo nepochybně nadstandardně náročné a velmi pracné a přesto nakonec přineslo kvalitní výsledek.
- argumentace autorky v přehledu historického vývoje volební integrity ve zkoumaných zemích. I zde má text přidanou hodnotu např. jako datová základna pro budoucí práce s ještě širším záběrem zkoumaných zemí.

Zároveň považuji za potřebné upozornit i na některé problematičtější aspekty práce. Práce podle mého názoru selhává ve své ambici ustavit kauzalitu mezi volební integritou a volebním násilím. Za hlavní problém považuji, že se příliš zaměřuje na nalezení a posouzení kovariance mezi integritou a volebním násilím, ale mnohem méně se věnuje rozpracování kauzálních mechanismů mezi nezávislou a závislou proměnnou. Konstatování, že spolu obě oblasti souvisí, nijak nezpochybňují, ale úvahy o tom, jak přesně (s.29-30) považuji za dosti povrchní. Běžným postupem v regresní analýze přitom bývá nejdříve uvažovat o tom, proč do ní jednotlivé nezávislé proměnné zahrnout, právě na základě zdůvodnění toho, jak by mohly ovlivňovat závislou proměnnou. To text systematicky postrádá, bohužel i v kvalitativní vysvětlující části od str. 164, příkladem je vztah mezi mírou rozvoje/modernizace a volebním

násilím (s. 166) kde zdaleka ne evidentní mechanismus, proč by větší míra rozvinutosti měla podporovat násilí, skutečně vysvětluje jen jedna věta a to ještě hodně zastřeným a ambivalentním způsobem.

Jako sporné se mi v tomto kontextu jeví i použití metody stepwise regrese. To je sice pro situace, kdy chybí jasná teoretická linka mezi nezávislými a závislými proměnnými, doporučený postup. Zároveň však jeho součástí je i to, že výzkumník se při interpretaci nemá spoléhat čistě na vysvětlenou varianci, ale právě se snažit o teoretické posouzení modelu (úvahy o tom, jak působení kombinace vybraných, statisticky významných, proměnných, dává smysl v reálném světě), resp. modelů, protože zdaleka vždy není nutně vybrán model s nejvyšší vysvětlenou variancí. Tato procedura v práci spíše absentuje, autorka je příliš uhranuta posuzováním vysvětlené variance. Regresní analýza je sice jistě možnou metodou, jak výzkumný úkol řešit, ale domnívám se, že v daném případě mnoha proměnných a poměrně málo případů by se lepšího výsledku dosáhlo pomocí QCA a stanovení nutných a postačujících podmínek volebního násilí.

A konečně, práce příliš lavíruje i v otázce, zda po provedeném měření na základě výsledků mezi volební integritou a volebním násilím existuje kauzální vztah. Autorka správně upozorňuje na poměrně těsný vztah mezi některými indikátory volební integrity a volebního násilí, který ztotožňuje s obrácenou kauzalitou. Podle mého názoru by lepší bylo hovořit o endogenitě - nejde o na sobě zcela nezávislé koncepty, ale některé aspekty volební integrity jsou s volebním násilím spojeny extrémně těsně. To autorka sama přiznává, pak by ale asi bylo na místě úsilí o nalezení kauzálního vztahu vzdát. Chybí k tomu nejen přesvědčivé úvahy o mechanismech, spojujících nezávislé a závislou proměnnou, ale i lepší kontrola na třetí proměnné. Bez přeskočení těchto dvou kauzálních překážek bohužel postrádá na významu, že práce se věnuje zbylým dvěma (nalezení kovariance a úvahám o časové posloupnosti, s níž se některé nezávislé a závislá proměnná ovlivňují). Shrnutí: souhlasím se závěrem autorky, že je obtížné konstatovat kauzalitu mezi aspekty volební integrity a volebním násilím, avšak zároveň dodávám, že to může souviset nejen s komplexní sociální realitou, ale i s designem výzkumu, který bohužel od počátku neměl v tomto úkolu dobré vyhlídky.

Menší výhrady:

- Operacionalizace typů volebních systémů není přesvědčivá. Není jednodimenzionální, směšuje v sobě prvky mezistranické (kde je klíčovým kritériem proporcionalita) a možností voliče při hlasování (klíčový je rozsah preferenční volby). Rozdělení v textu není dostatečně ospravedlnitelné ani jako nominální proměnná.
- Je neobvyklé oddělit reportování vysvětlené variance od samotných regresních modelů.
- Autorka uvádí, že obvyklý počet případů pro Stepwise regresi je 40 na jednu nezávislou proměnnou. Nejde o omyl? To by přece tato disertační práce nesplňovala.
- V textu se opakovaně podle mého názoru nesprávně používá termín "outliners" místo "outliers".
- V textu je vícekrát zmíněn důležitý test na multikolinearitu, ale jeho přesné výsledky jsem ani v příloze nenašel.
- Práce reportuje vysvětlenou varianci u regresních modelů, ale pomíjí beta koeficienty, důležité pro zhodnocení velikosti efektu. To vede k tomu, že se používají termíny jako „silná významnost“, které jsou spíše floskulami (významnost je konvence vědců), ale

posouzení velikosti efektu vlivu jednotlivých nezávislých proměnných na závislou absente.

- V části se stepwise regresí je práce poněkud neprůhledná. Skutečně bylo statisticky významných jen pět proměnných, zahrnutých do analýzy?

3. Jazyková a grafická úroveň

Práce je psána vhodně formální angličtinou. Pouze výjimečně se stává, že argumenty autorky příliš nedávají smysl (př. s. 163: *As social science is an extremely complex phenomenon and the region of South Asia is very diverse, this is not a bad result.*), mohu se jen dohadovat, zda jde o záměnu některého slova. Text disponuje bohatým množstvím zdrojů. Grafy a tabulky by ovšem mohly být zpracovány pečlivěji, u tabulek by se často hodilo více doprovodných informací, grafy jsou bez zvětšení zcela nečitelné, v tištěné verzi pak (např. s. 136-140) naprosto nepoužitelné.

4. Otázky k obhajobě

Proč neobsahuje regresní model i kontrolní proměnné?

Jsou opravdu případy, zahrnuté do analýzy, na sobě nezávislé? Pokud ne, jaký to přináší problém?

5. Závěry

Práce rozhodně i přes naznačené výhrady rozšiřuje poznání zkoumané problematice. Je dobrá tam, kde autorka uplatňuje svou perspektivu areálové specialistiky a rovněž v oblasti konceptualizace výzkumného pole. Jako kvantitativnímu vědci mi naopak paradoxně přijdou slabší kvantitativní pasáže, které i přes relativně korektní využití statistiky naznačují spíš limity než možnosti tohoto přístupu vyřešit komplexní zadání. Práce navíc není úplně vždy z hlediska použitých statistických procedur zcela průhledná. Problém ještě zvýrazňuje menší důraz autorky na kvalitativní balancování výsledného vysvětlení. Pokud by autorka uvažovala o monografickém zpracování rukopisu disertace, doporučuji nebrat tyto poznámky na lehkou váhu.

Předepsaná formulace závěrů:¹

1. Studentka **prokázala** tvůrčí schopnosti v dané oblasti výzkumu.
2. Práci **doporučuji** k obhajobě.

29.9. 2019

Roman Chytilík

¹ Posudek, který neobsahuje předepsané explicitní závěry, nemůže být akceptován.

